

Gisle Andersen

Parlamentets natur: Utviklingen av norsk miljø- og petroleumpolitikk (1945–2013).

Oslo: Universitetsforlaget, 2017.

ISBN (trykt utgave): 9788215028149

Vegard Pedersen

Forsker II, Nordlandsforskning

vpe@nforsk.no

Debatter om klimaendringer blir stadig mer tilspissede, og i disse dager ser man også et tydelig engasjement fra barn og ungdom i form av skolestreiker. Såkalte klimaskeptikere blir stadig mer marginaliserte, og klimasaken ser ut til å bli tatt på alvor også i petroleumssektoren. Man skulle derfor kanskje anta at det norske olje- og gasseventyret var i ferd med å bevege seg mot slutten. Per dags dato er imidlertid videre utbygging (via konsekvensutredninger) et åpent spørsmål både blant politiske partier på Stortinget og i regjeringen. For bedre å forstå vår egen tid og den manglende evnen til å handle, kan det derfor være nødvendig med et dypdykk tilbake i tid for å sette seg inn i hvordan samfunnsinstitusjoner møter og forsøker å løse miljøproblemer. Gisle Andersens *Parlamentets natur: Utviklingen av norsk miljø- og petroleumpolitikk (1945–2013)* er en omfattende historiesosiologisk gjennomgang av norsk petroleumpolitikk, det politiske feltet som har preget norsk økonomi i etterkrigstiden mer enn noe annet felt. Forfatteren beskriver tydelig hvordan en sentral samfunnsinstitusjon – Stortinget – møter, forstår og forsøker å løse miljøproblemer.

Forfatteren, Gisle Andersen, har doktorgrad fra Universitetet i Bergen, og jobber til daglig som forsker II ved Uni Rokkansenteret, som nå ligger under det fusjonerte kjempeinstituttet NORCE. Boka utforsker to hoveddimensjoner, hvorav den ene tar for seg verdsetting i form av verdiordener, mens den andre utforsker fakta- og kunnskapsproduksjon. Prosjektet som helhet har en stringent og logisk oppbygging når det gjelder sammenheng mellom studieobjektene, teorivalg og sammenhengen mellom disse, noe som igjen øker lesbarheten i teksten betydelig. Videre ser disse to dimensjonene ut til å ha status som noe som skal utforskes, heller enn testes i form av hypoteser, slik at konkrete forskningsspørsmål ikke er eksplisitte tidlig i teksten, de oppstår snarere gjennom diskusjonen i de ulike kapitlene. Her er det sentrale i boka å vise hvordan endringer skjer over tid. Det stilles imidlertid noen opplysende spørsmål i bokas *sammendrag*:

Hvordan gjøres natur relevant i slike debatter? Hvordan verdsettes natur når beslutninger skal tas? Hva slags kunnskap er relevant og nødvendig for å ta en beslutning? Hvordan har debattene endret seg siden andre verdenskrig (s. 8)?

Boka omfatter mye og er bred i sin inngang, og henvender seg derfor til fagmiljøer utenfor de miljø- og kunnskapssosiologiske kretser som forfatteren selv tilhører, som man kan si er de disiplinære rammene for denne boka. Den er derfor relevant for blant andre statsvitere, stortingsforskere, historikere, de som jobber tverrfaglig med samfunn, klima, miljø og politikk, og ikke minst de miljøene som forholder seg til petroleumssektoren på ulike vis. Naturvitenskapelig orienterte forskere kan også ha god nytte av den. Boka er høyst dagsaktuell, med stadige uenigheter i landets største partier om konsekvensutredning for oljeutbygging i LoVeSe-regionen. Selv om klimasaken står sterkt i Norge, har oljenæringen svært godt fotfeste i de dominerende politiske diskursene.

Det er viktig å påpeke at boka er svært omfattende, og den ender på godt over 600 sider. Den bygger på en redigert versjon av Andersens doktorgradsavhandling, og ligger tilgjengelig som gratis «open access» e-bok. Boka kan også ha relevans for aktører utenfor academia, kanskje spesielt i miljøbevegelsen, og den har en struktur som gjør at den egner seg godt til å bruke enkelte kapitler i boka som pensum på bachelor- eller masternivå, eller som forfatteren selv skriver: «Det er lagt til rette for at den kan leses strategisk» (s. 22). Sånn sett kan noen særlig interessante eller relevante kapitler leses nærmest som frittstående artikler, og hvert kapittel avsluttes med en oppsummering som skal kunne leses og forstås uten at man har lest de andre kapitlene det respektive kapitlet bygger på.

Boka baserer seg på et rikt datagrunnlag som består av et mangfold av stortingsdebatter som handler om både norsk petroleumspolitik og virkningene norsk olje og gass har hatt på natur og miljø. I tillegg argumenteres det for at kontekst- og situasjonsforståelsen av disse politiske debattene kan styrkes ved å inkludere relevante dokumenter i det empiriske grunnlaget, slik som stortingsmeldinger og offentlige utredninger. Boka trekker også på data fra 13 kvalitative intervjuer for å få en mer presis forståelse av økosystembasert forvaltning, som har hatt særlig betydning for kunnskapsgrunnlaget for de politiske diskusjonene etter årtusenskiftet, og retter seg helt konkret mot forvaltningsplanarbeidet som ble gjort for Lofoten og Barentshavet. Dette fokuset på LoVeSe og Barentshavet kan indikere en endring og ekspansjonslyst, og kanskje også en ny fase i den norske petroleumsvirksomheten, og målet med intervjuene var å «belyse hvordan de som jobbet med denne prosessen selv opplevde relasjonen mellom vitenskapsbasert ekspertkunnskap og politiske beslutningsprosesser» (s. 86). Disse intervjuene avdekket at sammenfallet mellom forskning og forvaltning var problematisk, særlig når målsetningen var en konsensurrapport, og at det derfor i mindre grad åpnet seg muligheter for å innta en kritisk posisjon for de involverte forskerne. Det er likevel stortingsdebatter som utgjør det mest sentrale empiriske grunnlaget for boka, og forfatteren argumenterer for at «[p]arlamentariske debatter er særskilt interessante for å gripe den bruken av natur som er legitim» (s. 15). Videre er det i en parlamentarisk kontekst man vil se at beslutninger tas på vegne av kollektivet, og at dette derfor er en sentral arena hvor kunnskap om miljø og natur til blir til handling og tiltak. Dette kommer gjerne til syne gjennom eksplisitte argumenter og begrunnelser for hva som er et godt samfunn og hvordan vi skal sikre dette gode samfunnet i fremtiden.

Selv om det argumenteres godt for både hvordan og hvorfor stortingsdebatter er et interessant empirisk felt for å belyse bokas hovedtema, refererer den i liten grad til internasjonale tungvektene på parlamentsforskning eller metodisk forståelse av debatter eller kombinasjo-

nen av disse. Dette synes jeg er synd, ettersom boka i seg selv gir en god anledning til å bygge bro mellom norsk sosiologi og internasjonal parlamentsforskning.

Boka består av ti kapitler hvorav syv er empiriske og analytiske, og disse er organisert kronologisk, dog med noen unntak. Det første kapitlet gir en oversiktlig og lettleselig gjennomgang av bokas innhold og hovedtema, mens det andre kapitlet presenterer teori, metode og datagrunnlag. Kapittel 3, 5, 7, 8 og 9 utgjør den kronologiske delen av arbeidet og følger «oljeeventyret» fra leting og funn på det tidlige 60-tall og helt frem til 2013. Bruddet med den kronologiske organiseringen skjer i kapittel 4 og 6. Det sistnevnte kapitlet er ett av de mest interessante, etter min vurdering. Kapittel 4 er også et sentralt kapittel, selv om det forlater det kjente empiriske fokuset gjennom mesteparten av boka og skifter case til de såkalte røykskadesakene, som spesielt omfatter debattene knyttet til aluminiumfabrikkene i Årdal og Sunndal. Dette kapitlet har primært et mål om å utvide eller forbedre den teoretiske modellen presentert i kapittel 2, gjennom å vise hvordan natur blir et objekt for politikken. Arbeidet i kapittel 4 er dermed med på å styrke den teoretiske utviklingen som skjer gradvis gjennom analysen, men viser også overføringsverdien til perspektivet som er valgt, som kan ha relevans for forskere som jobber med andre temaer enn miljø- og petroleums-politikk.

Boka er svært solid teoretisk. Det gjelder både kreativ bruk, syntese og utvikling av teori relevant for flere sosiologiske underdisipliner, og for samfunnsvitenskapen for øvrig. Det teoretiske arbeidet i boka er imponerende og svært ryddig presentert, og jeg håper å kunne se fremtidige publikasjoner som på en mer konkret måte kan vise hvordan en kombinasjon av studier av 'styringsmentalitet' og 'verdiordener', begge med utspring fra fransk poststrukturalisme, kan brukes og anvendes også i helt andre empiriske og tematiske felt i både norsk og internasjonal samfunnsforskning. Dette gir også et grunnlag for å kunne bruke disse teoretiske linsene på andre politiske spørsmål på Stortinget. Boka dykker også ned i noen essensielle sosiologiske spørsmål i skjæringspunktet mellom natur, politikk og samfunn. Eksempelvis gir Andersen oss en konseptuell historisk gjennomgang av bruken av begrepet «natur» i politiske debatter. Det er tydelig at det tidlige 1900-tallets «natur» har blitt gradvis erstattet i sitt meningsinnhold – fra natur som ramme for handling, hvor «den fremstår som robust og uforanderlig» (s. 609) til en sårbar størrelse hvor menneskelig aktivitet er med på å forandre miljøet og naturen, kanskje til og med irreversibelt. Vi blir gjort kjent med måten denne tidsalderen også påvirker politiske prosesser på, og hvordan disse kan forstås i grensesnittet mellom verdiordener og styringsmentaliteter.

Kunne noe vært gjort annerledes i denne svært omfattende monografien? Svaret på dette er vel alltid «ja», uavhengig av hva det er man har lest. Jeg har derfor aktivt unngått en slik anmeldelse av *Parlamentets natur*. Ville boka fremstått som mer tilgjengelig for et bredere publikum hvis den hadde blitt gjort mindre omfattende da den ble skrevet om fra en doktorgradsavhandling til en bok? Sannsynligvis. Men en slikt «svakhet», sett fra ett perspektiv, vil kunne representere en styrke i et annet: boka i seg selv kan gjerne brukes som en artikkelsamling hvor hvert enkelt kapittel er svært håndterbart – selv for ferske studenter på en lang rekke universitetsstudier i Norge og Skandinavia. For en innføring i hvordan Norges utvilsomt viktigste industri ble til en miljøsak, eller mer generelt, hvordan natur og miljøproblemer blir forvandlet til politiske styringsobjekter, er noen kapitler svært egnet som pensumlitteratur. I sum er dette et viktig bidrag til norsk miljøsociologi, som er et relativt lite, men aktivt miljø. Her finner vi imidlertid også verdifulle teoretiske og analytiske bidrag som strekker seg langt ut over norsk miljøsociologi. Det er også flott at et sånt verk blir skrevet på norsk, i en tid hvor engelsk dominerer samfunnsvitenskapelig forskning.